

СПРАВОЧНО-ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА УНИВЕРСИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА НА УАСГ – МИНАЛО, НАСТОЯЩЕ И БЪДЕЩЕ

Персида Рафаилова

Справочно–библиографската и информационната дейност в Централната библиотека при Висшите технически институти /ЦБ при ВТИ/, наследник на която днес е Университетската библиотека на Университета по архитектура, строителство и геодезия, се формира и официално се структурира през 1959 г. В края на предходната година двама от библиотекарите са изпратени на квалификационен практикум, след което *“при освобождаването им от другата работа, която извършват, ще могат през 1959 г да обслужват нашите читатели с повече библиографски справки”* четем в отчетния доклад от същата година. /1/. А в препоръките за подобряване на дейността на библиотеката за същия период е записано още *“да се подобри и разшири справочно–библиографското обслужване, като се оформи отделът и се разпределят библиотечните работници, така че всеки да даде при максимално уплътняване на времето качествена и количествена работа, като се старее да внесе ред, подобрения и рационализации.”* Така накратко са поставени важните задачи, стоящи пред новосформираното звено.

Колегата Сливкова веднага започва изграждането на *Картотека на трудовете на преподавателите при Висшите технически институти*, която се ползва и до днес, като се актуализира и вече е в електронен вариант. Редовно започват да се попълват тематичните картотеки – по архитектура, на статиите от български и съветски списания по техника и нещо много актуално за времето си – картотека на постановленията на ръководните държавни органи.

През следващата година се поставя начало на аналитичната обработка на Годишниците на Висшите технически институти от издаването им до актуалния момент и се изнасят беседи пред студентите за наличните в библиотеката библиографски справочници, както и за начините за тяхното използване. Тази дейност става традиционна, като непрекъснато се организират библиографски курсове за преподаватели, запознават се първокурсниците с възможностите на библиотеката, а студентите от горните курсове имат практикуми за работа с библиографските справочници.

От 1962 г. се създават филиални библиотеки в отделните се в нови сгради институти на Държавната политехника ВМИ, ВХТИ и ВМГИ. От този процес за тематично разделяне на общия библиотечен фонд се ражда и идеята за съставяне на Картотека на изданията на сходни висши учебни заведения у нас и в чужбина. Отделът има вече трима библиотекари (новите колеги са Дряновска и Тонева), а и самият директор Арменкова е активен участник в беседите пред студентите и преподавателите, имащи за цел запознаването им с възможностите на библиотеката / фондове, каталози, начини на ползване / като срока, посочен в отчета за тази дейност, е постоянен./2/

С Постановление № 163 от 1962 г. на ЦК на БКП и Министерския съвет в Народна република България се създава *Националната система за научна и техническа информация /НСНТИ /*. По-нататъшното ѝ развитие се осъществява в съответствие с указанията на партията и правителството, изразени по-конкретно в Постановления № 8 на ЦК на БКП и Министерски съвет от 15.03.1973 г., решение № 937 от 22.04.1978 г. на Секретариата на ЦК на БКП, решенията на XII и XIII конгреси на БКП, Националната партийна конференция /1984 г./ и други отговорни партийни форуми.

В съответствие с “Основни насоки за изграждане и развитие на Единната система за социална информация /ЕССИ/ “, приети с протокол № 142 на Политбюро на ЦК на БКП от 21.11.1984 г. и протокол № 6 на Бюрото на Министерския съвет от 5.03.1984 г. НСНТИ е една от основните подсистеми на ЕССИ.

Националната система за научна и техническа информация / НСНТИ / комплектува фондове от първични и вторични източници на НТИ и въз основа на тяхното преработване извършва информационно обслужване на потребителите. Тя се развива като отворена към информационните ресурси в чужбина система и получава предимно обработена информация под формата на информационни издания на книжни носители и на магнитни ленти. Чрез изградените телекомуникационни линии Централният институт за научна и техническа информация /ЦИНТИ/ осигурява достъп до бази от данни с НТИ в други страни./3/. Въвежда се “принципа за активното информационно обслужване, основано на детайлно познаване на информационните потребности на отделните категории потребители”. /4/

Така в съответствие с държавната политика за периода 1965-1975 г. се създават Информационни бюра, като освен в Централната библиотека, такива бюра има и във филиалните, а във Висшия Минно-геоложки институт работят седем човека. Издават се: “*Пътеводител за специалните езикови речници, получени в библиотеката до 1.10.1965 г.*”, който периодически се допълва с нови токове; “*Указател на чуждестранните периодични издания, получени в библиотеката до 1.11.1966 г.*”; през 1967 г. се поставя началото на “*Картотека на библиотековедската литература*”. Библиотеката насочва своите усилия към набавянето на фирмена литература, материали от конференции и съобщения за предстоящи научни форуми. Отчита се, че ЦБ при ВТИ “първа от вузовските библиотеки въведе избиращото разпределение на информацията /ИРИ/”, пише Председателят на Библиотечния съвет проф.к.тн.инж. Гео Стефанов в отчетните документи. /5/ На този етап се приема, че справочно-библиографската и информационната дейност на библиотеката следва да бъде не само тясно свързана с учебната и научна дейност, но и да бъде активна и изпреварваща, ето защо предварително се уточняват темите на бъдещите разработки, по които ще работят потребителите на информация, поддържа се непрекъснат контакт с авторите, като те се информират за новите публикации в научните списания по тяхната тема, както и за цитирания на техни материали от други учени у нас и в чужбина.

Следващото десетилетие дейността е изцяло свързана с Централния институт за научна и техническа информация /ЦИНТИ/. Активно се ползват автоматизираните информационни системи: КОМПЕНДЕКС, ИНИС, ВИНТИ, ИНСПЕК, АГРИС, БИОСИС, ХОРИЗОНТ и др. Създава се “*Методично указание за работа с патенти и стандарти*”, защото за кратко време библиотеката е депозитна библиотека за стандарти. Издава се “*Библиография на трудовете на преподавателите*” по факултети в отделни токове и “*Своден каталог на книгите на латиница*”.

През 1986 г. се създава нов орган – **Методичен съвет по научна информация**, който има за цел да координира дейността на четирите бюра и да изучава и прилага добрите практики от страната и чужбина. Първата задача е всички бюра да създадат типизирани автоматизирани картотеки на извършените от тях преводи. Ръководната и много активна политика на Бюрото за НТИ на ВИСИ се изразява и в създаването на “*Задочен семинар по библиотекознание и основи на*

НТИ“, материалите на които се печатат на страниците на вестник ”Строителна смяна” и в поддържане на рубрика “Нови книги” отново там.

Продължават обучителните семинари за студенти и преподаватели с лекции и практически упражнения в библиотеката. Издават се “Листовка на първокурсника” и “Пътеводител на каталозите и картотеките в Библиотеката при ВТИ”, които са изцяло с практическа насоченост. Изграждат се специализирани проблемно-ориентирани масиви на база специализацията на отделните бюра, например “Управление и организация на ВУЗ”, “Опазване на околната среда” и др. Интересна наша инициатива е създаването на информационен бюлетин “Сигнална информация за ръководители” / СИР /, който се списва от членовете на всички бюра, като се изготвят реферати на интересни статии в областта на архитектурното и инженерно образование от списания, налични в нашата библиотека и се изпраща на ръководителите на четирите института.

След настъпилите обществено-политически промени в страната и наложилата се автономия на висшите учебни заведения, в резултат на която става и разделянето на Централната библиотека при Висшите технически институти на четири самостоятелни библиотеки през 2000 г., библиографско-информационната дейност на библиотеката, преименувана вече като Университетска библиотека на УАСГ, продължава както в традиционен, така и в електронен вариант, чрез използването на бази данни на CD – ROM - ICONDA, WATERLIT, IRBIS, както и на Интернет с неговите безкрайни възможности.

Университетската библиотека на УАСГ днес, като един от съоснователите на Български Информационен Консорциум /БИК/, има пълнотекстов достъп до базата данни Academic Search Complete на EBSCO Publishing, а от 2009 г. е включена в проект, финансиран от Министерството на образованието и науката, за абонамент на научни електронни информационни ресурси. В рамките на проекта, в УАСГ е осигурен достъп, считано от **1.01.2009 г. до 31.12.2011 г., до следните бази данни: ScienceDirect, ISI Web of Knowledge, ProQuest Central, Scopus, Engineering Village**

Обобщение

Основна задача на справочно-библиографската и информационната работа винаги е била осигуряването на научно-изследователската дейност на преподавателите и образователния процес в университета с актуална информация. Писмените библиографски справки се изготвят по традиционен начин, като се ползват каталозите на българските библиотеки и абонираните чуждестранни рефератни издания – на руски, немски и английски език. Като вторичен източник на информация най-активно се ползва картотеката с реферати на ВИНТИ, която е изключително богата. Също така обзорните и експресни информации, които, макар че са на руски език, за статии от западни списания се ползват изключително активно. През 80-те и началото на 90-те години на миналия век автоматизирани библиографски справки за нашите читатели се поръчват в ЦИНТИ срещу заплащане, защото единствено там има осигурен достъп до световните Бази Данни. Характерно за онези години е, че изготвянето на библиографските справки е трудоемко, безплатно и има голямо търсене на тези справки от страна на докторанти и научни работници /наши преподаватели и външни (т.е. неработещи в университета) читатели/

С навлизането на новите информационни технологии нещата се променят и библиотеката се превръща постепенно в Библиотечно-информационен център с

богати електронни ресурси. Търсенето става автоматизирано. Нашата библиотека е единствената в България, чийто електронен каталог обхваща целия фонд от книги и периодика за периода от създаването ѝ до 2000 г. В него е налична и достъпна информацията / **библиографските описания** / за книгите и периодиката, които са набавяни в библиотеките не само на УАСГ, но и на ТУ-София, ХТМУ и МГУ за периода 1942–2000 г. Електронният каталог е достъпен в Интернет, на сайта на Университета по архитектура, строителство и геодезия, и всеки читател или колега-библиотекар може да го ползва за справки.

Днес, от една страна, имаме хиляди потенциални читатели – студенти, докторанти, преподаватели и външни читатели; от друга страна, имаме богати и удобни за ползване електронни ресурси, / електронни списания и книги в пълен текст /, но въпреки цялото богатство на електронни ресурси, степента на ползване не е висока и тяхното търсене не ни удовлетворява като професионалисти. Това ни подтиква да ги рекламираме активно, като раздаваме листовки, разлепваме плакати, поместваме обяви в сайта на университета и провеждаме демонстрации за работа с електронните бази данни на територията на библиотеката. Резултатът обаче все още не ни задоволява. Добър ефект имаше провеждането на индивидуално обучение, в удобно за записалия се читател време, но желаещите не бяха много. Ето защо през 2008 г. кандидатствахме и спечелихме проект на тема “Изработване на методика за провеждане на курс по информационна грамотност”. За тази методика може по-подробно да се прочете в публикацията в Годишника на УАСГ, поместена на сайта на УАСГ /6/. Оказа се, че провеждането на такъв курс със студенти-първокурсници е един добър начин да се достигне до по-ефективно използване на информационните ресурси, а това води и до подобряване на качеството на образователния процес като цяло.

Работната и информационна среда непрекъснато се променят. Необходимостта от нови знания и умения непрекъснато расте, затова информационният специалист е този, който е призван да играе водеща и насочваща роля при поставянето на основите на “ученето през целия живот”. Това е и днешната негова заслуга и отговорност.

Източници:

1. Отчет за дейността на библиотеката при Висшите технически институти /ВТИ/ – София 1958 г. – Собствен архив на Библиотеката на УАСГ
2. Годишен пран за дейността на библиотеката при ВТИ-София за 1962 г. – Собствен архив на Библиотеката на УАСГ
3. Насоки за дейността по научна и техническа информация / Проект /.1988 г. – Собствен архив на Библиотеката на УАСГ
4. Пак там
5. Стефанов, Гео Мнение на Библиотечния съвет при ЦБ при ВТИ за работата и през периода 1972-1975.г. – Собствен архив на Библиотеката на УАСГ
6. Рафаилова, П. Курсът по информационна компетентност – част от приложението на европейските стандарти във висшето образование – Годишник на УАСГ том.XLIII, 2008-2009 г.